

Forslag til undervisningsforløb – 1.g

Udarbejdet af Claus Just Andersen og Sebastian Fogh Nordentoft, Marselisborg Gymnasium

Metodeforløb om Jens Nielsen – kriminalitet og straf i Danmark i slutningen af 19. århundrede

Følgende undervisningsforløb har til formål at introducere eleverne i 1.g til arbejdet med kildemateriale samt kildekritiske begreber. Ordet introduktion skal forstås bogstaveligt. Gennem det mere eller mindre forudsætningsløse arbejde med kilderne opbygges en bevidsthed om historiefaget og den kildekritiske metode. Det er en selvstændig pointe ved dette undervisningsforløb, at eleverne *ikke* introduceres for de kildekritiske grundbegreber, før de *har* arbejdet (induktivt) med kilderne – det giver dem en mulighed for først at arbejde ud fra deres sunde fornuft, for derefter at give dem redskaberne til at sætte det mere i system.

Forløbet er skåret til, så der anvendes et koncentreret udsnit af Rigsarkivets kildemateriale om Jens Nielsen. Det har samtidig været et krav til det udvalgte materiale, at det er så varieret som muligt, og at det sikrer, at det er muligt for eleverne at skrive deres egen historie om Jens Nielsen.

Det følgende indeholder en oversigt over

- de faglige mål og det kernestof, som kan godskrives ved anvendelsen af forløbet
- de overvejelser, der er foretaget vedr. det udvalgte materiale samt
- en forløbsoversigt med dertil hørende arbejdsopgørelser til arbejdet med kilderne.

Sidstnævnte kan både benyttes som støtte for elevernes lektiearbejde med kilderne og som støtte til arbejdet med kilderne i lektionerne.

Læreplanens faglige mål og kernestof som kan godskrives ved brug af forløbet

Faglige mål (2013-bekendtgørelsen)

- formulere historiske problemstillinger og relatere disse til deres egen tid
- analysere eksempler på samspil mellem materielle forhold og menneskers forestillingsverden
- indsamle og systematisere informationer om og fra fortiden
- bearbejde forskelligartet historisk materiale og forholde sig metodisk-kritisk til eksempler på brug af historien
- formidle historisk indsigt på forskellige måder og begrunde dem
- demonstrere viden om fagets identitet og metoder.

Kernestof (2013-bekendtgørelsen)

- 1776-1914: Brud og tradition
 - menneskerettigheder

Faglige mål (2017-bekendtgørelsen)

- redegøre for centrale udviklingslinjer og begivenheder i Danmarks, Europas og verdens historie
- redegøre for sammenhænge mellem den lokale, nationale, regionale, europæiske og globale udvikling
- analysere eksempler på samspillet mellem mennesker, natur, kultur og samfund gennem tiderne
- reflektere over samspillet mellem fortid, nutid og fremtid samt over mennesket som historieskabt og historieskabende
- anvende en metodisk-kritisk tilgang til at udvælge og analysere historisk materiale, herunder eksempler på brug af historie
- formidle og remediere historiefaglige problemstillinger mundtligt og skriftligt og begrunde de formidlingsmæssige valg
- behandle problemstillinger i samspil med andre fag
- demonstrere viden om fagets identitet og metoder

Kernestof (2017-bekendtgørelsen)

- forandringer i levevilkår, teknologi og produktion gennem tiderne
- forskellige styreformer og samfundsorganiseringer
- demokrati, menneskerettigheder og ligestilling i nationalt og globalt perspektiv

Overvejelserne vedr. det udvalgte kildemateriale

”Jens Niensens Henrettelse” (reportage af Henrik Cavling)

- Benyttes til at påbegynde forløbet både som ´appetivvækker´ og som indgang til at få eleverne til at undersøge det udvalgte kildemateriale med henblik på at få opklaret, hvorfor Jens Nielsen skulle henrettes.

Stambogen fra Horsens Statsfængsel

- Uddrag som illustrerer fængselsophold og langsom nedbrydning af Jens Nielsen. Dvs. fokus på adfærd og regelbundet straf samt konsekvenser af samme

Dommene

- 1885: Fuld længde. Giver både baggrund for og udførelse af mordforsøg - samt afsagt dom

Politiprotokol

- Handler om sidste mordforsøg og kan evt. erstatte dommen fra 1892. Dermed får man en anden type kildemateriale, som er meget detaljeret i beskrivelsen af det hændte, ligesom der refereres til de to tidligere mordforsøg

Supplerende materiale på nettet

- <http://ejail.dk/index.php/component/content/article/97-emner/fanger/264-jn-tekster2> (bl.a. Jens Niensens dagbog om især de kriminelle handlinger indtil dommen som bragte ham til Horsens Statsfængsel samt avisartikler om henrettelsen)
- Kort artikel om Jens Niensens liv på opdragelsesanstalt findes i Siden Saxo, bd. 4, 2014.
- Med henblik på perspektivering: www.danmarkshistorien.dk

Overvejelser vedr. selve forløbet

- Introduktion til faget historie i et kortere undervisningsforløb på ca. 6 undervisningsblokke, som tager udgangspunkt i kildematerialet fra Rigsarkivets gymnasiepakke.
- Der arbejdes i første lektion med elevernes egen erfaring, forståelse og opfattelse af faget.
- Arbejdet med kilderne påbegyndes med Cavlings reportage fra henrettelsen af Jens Nielsen – med henblik på, at eleverne i de efterfølgende lektioner får afklaret, hvorfor Jens Nielsen skulle henrettes
- Eleverne arbejder i faste grupper
- Der arbejdes med én kilde ad gangen uden tilskæring af materialet; dvs. en undervisningsblok pr. kildetype og altså tre lektioner til arbejdet med kilderne.
- Der arbejdes induktivt under vejledning af vedlagte spørgsmål, som støtter elevernes læsning af kilderne. Eleverne laver logbog om sagen "Jens Nielsen", så der efterhånden som forløbet skrider frem kommer flere oplysning om sagen Jens Nielsen.
- Eleverne fremstiller i en efterfølgende lektion og på baggrund af logbogen deres egen historie om Jens Niensens skæbne. Eleverne introduceres herefter til almindelige kildekritiske begreber og bytter efterfølgende produkt med en partnergruppe, hvis produkt underlægges en kildekritisk analyse samt en anmeldelse af produktet.
- Forløbet afsluttes med en kildekritisk analyse af kildematerialet til Jens Niensens historie med fokus på fagets identitet (historieskabt, historieskabende, historiesyn)
- Forløbet kan evt. afsluttes med et rollespil, hvor eleverne opfører retssagen imod Jens Nielsen med fordeling af rollerne efter sværhedsgrad: retssal med forsvar (den vanskelige opgave), anklager (den rimelige opgave) og dommer samt nævninge (den lette opgave).

Lektion 1. Introduktion til historie og til Jens Nielsen-sagen

- Introduktion til det første forløb i Historie med udgangspunkt i elevernes egen opfattelse af "Hvad er historie"? Der arbejdes i første lektion med elevernes egen erfaring, forståelse og opfattelse af faget. Arbejdet med Jens Niensens historie skal bruges til at gøre eleverne mere bevidste om, at historieskrivningen afhænger af samspillet mellem kilderne til historien og forfatteren af den historiske fremstilling. Her bliver Jens Nielsen et konkret eksempel.
- Spørgsmål til eleverne:
 - Hvad er dine forventninger til faget Historie?
 - Hvad er dine forventninger til de tekster, du skal læse i dette fag?
 - Hvad handler faget Historie om?
 - Hvad er en kilde og hvad er en historisk fremstilling?
- Arbejdet med kilderne påbegyndes med Cavlings reportage fra henrettelsen af Jens Nielsen med henblik på, at eleverne i de efterfølgende lektioner får afklaret, hvorfor Jens Nielsen skulle henrettes.
- Spørgsmål til kilden
 - Hvad fremgår af Cavlings reportage om de personer, som er involveret i henrettelsen?
 - Hvordan fremstilles Jens Nielsen i Cavlings reportage, og med hvilken effekt?
 - Hvilken stemning tilstræber Cavling, og hvordan fremstilles den i reportagen?

Lektion 2. Stambogen fra Horsens Statsfængsel

- Arbejde med kilden og logbogen
- Spørgsmål til kilden
 - Hvad fremgår af stambogen om Jens Nielsens forbrydelse, og hvilken straf tages den til?
 - Hvad fremgår af stambogen om Jens Nielsens sociale baggrund og kriminelle løbebane indtil opholdet i Horsens Statsfængsel?
 - Hvad fremgår af stambogen om Jens Nielsens disciplin under opholdet i Horsens Statsfængsel, og hvordan håndteres Jens Nielsens opførsel?
 - Hvad fremgår af stambogen om disciplinerings konsekvenser for Jens Nielsen?
 - Hvad fremgår af stambogen om fængselssystemets opfattelse af Jens Nielsen?

Lektion 3. Dommen af 10. februar 1885

- Arbejde med kilden og logbogen
- Spørgsmål til kilden
 - Hvad fremgår af dommen 10. februar 1885 om Jens Nielsens kriminelle løbebane samt dommen for mordforsøget på betjent Henriksen?
 - Hvad fremgår af dommen 10. februar 1885 om Jens Nielsens motiv til mordforsøget på betjent Henriksen?
 - Hvad fremgår af dommen 10. februar 1885 om Jens Nielsens planlægning og gennemførelse af mordforsøget på betjent Henriksen?
 - Hvad fremgår af dommen 10. februar 1885 om fængselssystemets opfattelse af Jens Nielsen?

Lektion 4. Politiprotokollen 11. maj 1892

- Arbejde med kilden og logbogen
- Spørgsmål til kilden
 - Hvad fremgår af politiprotokollen 11. maj 1892 om Jens Nielsens motiv til mordforsøget på betjent Brandstrup?
 - Hvad fremgår af politiprotokollen 11. maj 1892 om Jens Nielsens planlægning og gennemførelse af mordforsøget på betjent Brandstrup?
 - Hvad fremgår af politiprotokollen 11. maj 1892 om Jens Nielsens psykiske tilstand?

Lektion 5. Jens Nielsens historie

- Eleverne fremstiller i grupperne og på baggrund af logbogen deres egen historie om Jens Nielsens skæbne.

Lektion 6. Kildekritik i grupper og på klassen

- Eleverne introduceres til almindelige kildekritiske begreber og bytter efterfølgende produkt med en partnergruppe, hvis produkt underlægges en kildekritisk analyse samt en anmeldelse af produktet.
- Endelig laves af en kildekritisk analyse af kildematerialet til Jens Nielsens historie med fokus på fagets identitet (historieskabt, historieskabende, historiesyn)

Lektion 7. Evt. rollespil

- Forløbet kan evt. afsluttes med et rollespil, hvor eleverne opfører retssagen imod Jens Nielsen med fordeling af rollerne efter sværhedsgrad: retssal med forsvar (den vanskelige opgave), anklager (den rimelige opgave) og dommer samt nævninge (den lette opgave).
- Her kan du læse en generel vejledning om, hvordan rollespil *kan* gennemføres:
http://fredericiaindvandring.e-museum.dk/rollespil/rollespil5/billeder_lyd/Microsoft%20Word%20-%20F%C3%86RDIGE%20VERSION%20Introduktion%20til%20Rollespil%20i%20klassen.pdf